
Základná škola Pri Kríži 11, 841 02 Bratislava

SYSTÉM ŠKOLY PRE OZNAMOVANIE A VYŠETROVANIE ŠIKANOVANIA

September 2018

Systemškoly pre oznamovanie a vyšetrovanie šikanovania

Na základe Metodického usmernenia MŠ SR č. 7/2006-Rz 28.marca 2006 k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach vydávam túto vnútornú smernicu :

I. Charakteristika šikanovania

(1) Šikanovaním rozumieme akékoľvek správanie žiaka alebo žiakov, ktorých zámerom je ublíženie inému žiakovi alebo žiakom, prípadne ich ohrozenie alebo zastrašovanie. Ide o cielené a opakované použitie násilia voči takému žiakovi alebo skupine žiakov, ktorí sa z najrôznejších dôvodov nevedia alebo nemôžu brániť.

Podstatnými znakmi šikanovania sú:

- a) úmysel bezprostredne smerujúci k fyzickému alebo psychickému ublíženiu druhému, b) agresia jedného žiaka alebo skupiny žiakov,
- c) opakované útoky,
- d) nevyrovnaný pomer síl medzi agresorom a obeťou,

(2) Prejavy šikanovania:

- a) slovná agresia: nadávky, posmievanie, urážky, vyhrážanie, výsmech, nevhodné vtipkovanie a zosmiešňovanie obete,
- b) fyzická agresia: strkanie, facky, kopance, bitie, navádzanie iných na bitku, vyhrážanie sa nožom, palicou, škrtenie, ťahanie za vlasy, pichanie kružidlom či ceruzkou,
- c) iná agresia: poškodzovanie alebo skrývanie vecí obete, trhanie, ničenie pomôcok, či oblečenia, počarbanie zošita, učebnice, úloh, privlastňovanie si vecí obete,
- d) psychické manipulovanie a týranie: zadávanie nezmyselných príkazov, nútenie k posluhovaniu a k noseniu rôznych vecí – desiata, cigarety, peniaze, šminky...
- e) nepriame prejavy: dieťa je cez prestávky často osamotené, nemá kamarátov, zdržuje sa v

blízkosti učiteľov, prichádza neskoro na vyučovanie, vždy chodí všade posledný alebo zostáva sám v triede, pri skupinových športoch býva často volený do skupiny medzi poslednými, ak má prehovoriť pred triedou je neistý, pôsobí smutne, nešťastne, stiesnene až depresívne, zhoršuje sa niekedy náhle jeho školský prospech, jeho veci sú poškodené, znečistené, prípadne rozhádzané, máva znečistený odev, odreniny, modriny, škrabance, ktoré nedokáže uspokojivo vysvetliť.

f) škola zodpovedá aj za škodu, ktorú v čase vyučovania, resp. v dobe vykonávania tzv. prechodného dohľadu spôsobí žiak, pokiaľ ten, kto je povinný vykonávať dohľad nepreukáže, že náležitý dohľad nezanedbal (§422 O.Z.)

g) šikanovanie môže naplňať skutkovú podstatu priestupkového zákona (priestupky proti občianskemu spolunažívaniu a priestupky voči majetku)

h) šikanovanie môže naplňať i skutkovú podstatu trestných činov (trestný čin ohovárania, nebezpečného vyhrážania, ublíženia na zdraví, obmedzovania osobnej slobody, nátlaku, vydierania, lúpeže, hrubého nátlaku, krádeže alebo poškodzovania cudzej veci, neoprávneného užívania cudzej veci)

i) učiteľ alebo vychovávateľ, ktorý vie o prípade šikanovania na škole a neprijme žiadne opatrenia, vystavuje sa riziku trestného postihu.

(3) Vývoj šikanovania:

1. stupeň: šikanovanie sa začína „nevinným“ odstavovaním obete z nejakej činnosti, ktoré sa prejavuje prevažne psychickými formami násilia – ignorovaním, prehliadaním obete, vylúčením zo skupiny, neustálymi miernymi nadávkami, posmievaním, ohováraním a intrigovaním, bráním desiatej alebo iných vecí. Ak sa obeť nedokáže brániť, nikomu to nepovie a nikto v triede sa ho nezastane, vzniká riziko

druhého štádia.

2. stupeň: postupne (niekedy ako výsledok skúškového stresu, neistoty, nahromadenej agresie alebo nudy agresorov) sa začína objavovať a stupňovať fyzická agresia – občasné, ale opakované strkanie, potkýnanie, ťahovanie oblečenia, ťahanie za vlasy, podtrhávajúce stoličky, odstrkovanie, bitky, facky vyhladnutej obete. Ak to učiteľ ani rodič neodhalí alebo to podceňuje, obeť sa (pod vplyvom strachu) nedokáže brániť, ostatní v triede mu nepomôžu, šikanovanie sa zosilňuje a prechádza do ďalšej fázy.

3. stupeň: v triede sa vytvorí jadro – k hlavnému agresorovi sa pridávajú ďalší, utvorí sa skupinka dvoch alebo troch šikanovateľov, ktorí už postupujú systematicky a cieľavedome s cieľom upevňovať svoju moc a vplyv nielen na vybranú obeť, ale aj na ostatných spolužiakov.

Ak ani v tejto etape nedôjde k odhaleniu a riešeniu šikanovania v škole alebo na podnet rodiča vzniká ďalší stupeň – už rozvinutého šikanovania.

4. stupeň: k agresívnej skupinke sa pridávajú ďalší a zvyšok triedy začína obeť z rôznych dôvodov ignorovať a úplne vylučovať zo svojej spoločnosti, dokonca sa aj zúčastňovať na šikanovaní. Šikanovanie sa v „nakazenej“ triede v podstate akceptuje ako normálne správanie (nepísaný zákon), začína sa šíriť po celej škole a nadobúdať každodenný charakter.

5. stupeň: všetci rešpektujú normy „šikanovania“, agresori strácajú posledné zvyšky zábran, šikanovanie u nich môže nadobudnúť charakter závislosti a v škole „malej epidémie“, ktorej riešenie si vyžaduje veľa energie, pomoc odborníkov a navyše negatívne ovplyvní aj povest' školy.

(4) Kyberšikanovaním je priama forma šikanovania, pri ktorej ide o zneužitie informačno-komunikačných technológií (najmä telefónu, tabletu, internetu a sociálnych sietí) na úmyselné ohrozenie, ublíženie alebo zastrašovanie, pričom sa často vyskytuje v spojení s inými formami šikanovania.

(5) Kyberšikanovanie má najčastejšie tieto znaky a) sociálna prevaha alebo psychická prevaha agresora, nie je nutná fyzická prevaha, b) agresor vystupuje často anonymne, c) útok nevyžaduje fyzický kontakt agresora a obete, d) agresor spravidla nevidí priamu emocionálnu reakciu obete na

útok s ohľadom na anonymitu a odstup, ktoré informačno-komunikačné technológie umožňujú, e) útoky sa šíria prostredníctvom internetu podstatne rýchlejšie ako inými spôsobmi, f) útoky sú prístupné veľkému množstvu osôb, g) agresor je schopný uskutočniť útok z rôznych miest, h) útoky môžu mať dlhšie trvanie v čase, i) obeť nemusí o napadnutí dlhšiu dobu vedieť, j) obeť nemusí byť schopná identifikovať agresora, k) zverejnené informácie, fotografie a audiozáznamy a videozáznamy môže byť náročné odstrániť z internetu.

II. Prevencia šikanovania

Vedenie školy v rámci určenej prevencie šikanovania bude realizovať celoškolské stratégie zamerané na:

- a) vytváranie pozitívnej klímy v škole.
- b) snaženie sa o úzku spoluprácu medzi učiteľmi, rodičmi a školskou psychologičkou. c) vykonávanie dôsledných dozorov.
- d) zvyšovanie informovanosti pedagogických zamestnancov, organizovanie seminárov s odborníkmi.
- e) spoluprácu s odborníkmi z príslušného centra odbornej a psychologickej prevencie. f) angažovanie do riešenia do prevencie šikanovania aj žiacku školskú radu.

III. Postup zamestnanca školy, ktorý sa stane svedkom šikanovania

Riaditeľ školy alebo ním poverená osoba zostavuje tím zamestnancov školy, ktorý navrhuje a zabezpečuje odborný postup pri riešení šikanovania.

- (1) Každý zamestnanec školy je povinný primeraným spôsobom okamžite zasiahnuť:
 - a) odviezť čím rýchlejšie obeť zo scény, neeskalovať násilie,
 - b) agresorovi povedať, že si to s ním vyriešime neskôr, bez toho, aby sme špecifikovali ako, nebyť agresívny voči šikanujúcej osobe. Agresia prináša iba viac agresie.
- (2) Okamžite oznámiť aj náznaky šikanovania vedeniu školy, školskej psychologičke a triednemu učiteľovi.
- (3) Triedny učiteľ je povinný zvolať výchovnú komisiu. Z výchovnej komisie sa vyhotoví zápis.

IV. Postup vyšetrenia šikanovania

- (1) Postup triedneho učiteľa:

**NIKDY NEKONFRONTOVAŤ ŠIKANOVANÉHO S AGRESOROM A
DÔSLEDNE CHRÁNIŤ OBEŤ!**

a) Individuálne a postupne sa porozprávať najskôr so všetkými žiakmi v triede (svedkami šikanovania). Výpovede si zapísať, zosumarizovať dokumentáciu a dôkazy, b) Následne zrealizovať individuálne rozhovory s agresormi. Využiť dôkazy, ale bez prezradenia zdroja,

c) Individuálne sa porozprávať s rodičmi obete, získať ich pre spoluprácu,

d) Individuálne sa porozprávať s rodičmi každého agresora. Pokúsiť sa ich získať na riešenie, vhodnou formou ich upozorniť aj na možné kvalifikovanie šikanovania z legislatívneho hľadiska (trestný čin vydierania, útľaku, ublíženia na zdraví, týrania, obmedzovania osobnej slobody, lúpeže, úmysel ublížiť),

e) Dať návrh na trest podľa miery previnenia agresorov

f) Oznámenie triede ako budú vinníci potrestaní a zabezpečenie realizácie „liečenia“ celej

triedy za pomoci výchovnej poradkyne a kvalifikovaných odborníkov z Pedagogickopsychologickej poradne v Dúbravke.

V. Odporúčania pre žiakov

- (1) Keď do teba niekto zapára, nedaj sa vyprovokovať ani vystrašiť, aj keď sú viacerí. (2) Môžeš im povedať, aby vypadli, kričať „NIE“ a utekať preč. Musíš to urobiť nahnevane a hneď odísť.
- (3) Keď máš ísť okolo tých, ktorí ťa bijú, berú ti veci, nechodievaj sám. Počkaj na nejakú skupinku a pridaj sa k nim, aj keď ich vôbec nepoznáš.
- (4) Vyhýbaj sa miestam kde by ťa mohol niekto zbiť, zobrať ti niečo alebo ťa inak trápiť.
- (5) Keď nemáš kamarátov, skús si ich nájsť. Možno má niekto v okolí rovnaké problémy ako ty.
- (6) Zaznamenaj si všetko čo ti robia, kedy, kde a čo ti kto urobil a povedal.
- (7) Povedz o svojich problémoch rodičom a požiadaj ich o radu. Ty ich pomoc a podporu potrebuješ.

(8) Zdôver sa triednej učiteľke, školskej psychologičke, p. zástupkyni alebo riaditeľke školy. U všetkých máš zaručenú úplnú ochranu.

(9) Ak si svedkom agresívneho správania svojich spolužiakov obráť sa na svojho triedneho učiteľa.

(10) Keď ohlásiš šikanovanie, vôbec to neznamená, že si slaboch. Naopak dokazuješ, že sa nebojíš a že máš dost' sebavedomia, abys si sa šikanovať nenechal.

(11) Všetko sa začne naozaj riešiť, keď to niekomu povieš !

VI. Systém kontrolných opatrení a trestov

(1) Kontrolné opatrenia:

a) Každý polrok školského roka uskutočniť anonymný dotazníkový prieskum žiakov. b) Vyhodnocovanie plnenia opatrení k prevencii šikanovania na každom zasadnutí pedagogickej rady.

(2) Tresty:

Pri vyvodzovaní trestu byť dôsledný a trest i výchovné opatrenie musia byť dodržané. Po dokázaní šikanovania môže byť agresor potrestaný:

a) Výchovným opatrením – pokarhaním riaditeľkou školy

b) Zníženou známkou zo správania

c) Oznámením šikanovania polícii

d) Návrhom na umiestnenie do výchovného ústavu

Pokiaľ má agresor určený trest je treba oznámiť celej triede ako bol potrestaný. Vo vážnych prípadoch toto oznámenie podá riaditeľ školy. Ak by obeti hrozilo nejaké ďalšie nebezpečenstvo, môže sa od tohto postupu upustiť. Pokiaľ je trest stanovený a vykonaný, mala by sa tým aféra skončiť a agresor, takisto ako obeť, má šancu odznova sa normálne zapojiť do kolektívu a nemal by byť vystavený posmeškom a výčitkám.

VII. Záverečné ustanovenie

Táto vnútorná smernica nadobúda platnosť september 2018.

Mgr. Iveta Mikšíková

Riaditeľka školy